

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

IUSTI LIPSI
EPISTOLICA
INSTITVTIO,

Excepta è dictantis eius ore, Anno ∞ . Io.
LXXXVII. mense Iunio.

*Adiunctum est Demetrii Phalerei eiusdem
argumenti scriptum.*

EDITIO VLTIMA.

ANTVERPIÆ,
X OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIo. Io c. v.

Cum Privilegiis Casareo & Regio.

I. L I P S I V S
FRANCISCO RAPHELENGIO
SVO S. D.

 VANDO ita vis, fiat. Ede libellum, potius quam ut
alius alibi eum edat: quod ais te comperisse. Ego tamen non
in hanc spem genui: & scis extemporali curâ ferè ante an-
nos quattuor dictata hæc nobis, idq; in vsum captumque
saltem iuuentutis. Iis ipsis multa vtiliter tunc interfati sumus aut mi-
scuimus, quæ hic non habes, illustranda scilicet rei aut firmanda. Nam
hæc breuia, quæ tamen ipsa, quoniam vsui etiam alijs esse posse, tu alijsque
censent: age, non inuideo, communica. sed hac lege ut omnes sciant, di-
scantibus, non doctis; iuuenibus, non adultis, hæc à nobis scripta: nec
vniquam edendi isto fine. Nam hæc talia seruabamus Dialogis De in-
stituendâ iuuentute. Sed, ut initio dixi, quoniam vis, fiat: & tu
in alijs magè serijs Plantinianum nomen famamque propaga. Vale.
v. Kal. Nouemb. ∞. I. D. XC.

IVSTI LIPSI EPISTOLICA INSTITVTIO.

CAPVT I.

De nominibus varijs Epistole: & de formâ apud veteres.

EPISTOLA quâ rectè & laudabiliter scribatur, præire mihi propositum iuuetuti. sed compendio: ad vsum, non ad speciem: nec vt omnia quæ ad rem, sed quæ in rem maximè, dicam.

EPISTOLAE Græcicum nomen est, *ἐπιστολή*, quasi *Missoria* dicas: (Isidorus in-
terpretatur *Missam*) sed in veteri tamen Latinorum vfu: & Plau-
tus aliquoties vsurpat, & Afranius comœdiam etiam quampiam,
Epistolam inscripsit. V mediâ Politianus & nonnemo hodie scri-
bunt, freti auctoritate librorum & lapidum, in quibus crebrò sic
reperias: sed, nisi fallor, numquam ante Vespasiani æuum. Et per
O sanè rectius scripseris magisquæ ἀναλόγως. Alijs etiam nomini-
bus prisci appellauère, *Litteras, Tabulas, Tabellas, Codicillos*. Lit-
teras, (poëtæ etiam *Litteram*,) ob eminentiam, & quia hoc genus
creberrimi inter litteras omnes vsus: Tabulas, Tabellas, Codi-
cillos à materie; quia ante chartæ & membranarum vsum (* Isido-
ri verba cito) in dolatis ex ligno codicellis epistolarum colloquia scribe-
bantur. Vnde & portatores earum Tabellarios vocauerunt. Quæ
transcripta moneo ex Hieronymi epist. XLII. Festus eidem rei:
Tabellis, inquit, prochartis utebantur antiqui; quibus vltro citroque
certiores absentes faciebant: vnde adhuc Tabellarij dicuntur, & Tabel-
la missæ ab Imperatoribus. Inde Plautus Epistolam circumscribens
Pseudolo:

Per ceram & lignum, inquit, litterasque interpretes.
Et paullò post:

Pro lignè salute vis argenteam remittere illi?
Cuiusmodi Tabulæ Homero etiam notæ: apud quem Proetus lit-
teras

Iliad. 7.
ver. CLXIX.
* Siue, An-
pica.

Lib. XIV.

* Lib. II.
ad Cœliū.
epist. XII.
* Lib. II.
ad Brutum
epist. XXV.
* Cap. I. VI.

* Epist.
XIV.

teras Bellerophonti tradit scriptas ἐν πίνακι πικρῶς, in tabellâ * plica-
tâ. Fieri solitâ inductâ cerâ, è fago, abiete, buxo, tiliâ siue phylirâ,
acere, citro, ebore. quæ omnia exemplis firmare non hîc locus.
Vsi tamen & chartâ ad hanc rem: idque ex Martialis lemmate
facile colligas, *Chartæ epistolares*. quod nomen hodieque Epistolæ
tribuunt Hispani. Sed siue Tabella, siue Charta, paullo alia ta-
men eius quàm hodie forma. Pagellæ enim erant, & species mi-
nuti libelli. Hinc Ciceronis illa capies: * *Extrema pagella pupugit*
me tuo chiographo. * Et, *Altera iam pagella procedit.* Excipio, quod
publicas litteras ad S. P. Q. grandiore formâ, & transuersâ chartâ
scribebant, scilicet quasi Historias. Suetonij hæc mens in * Iulio:
Primus epistolas ad Senatum, ad paginas & formam memorialis libelli
conuertisse fertur, cum antea Coss. ac Duces nō nisi transuersâ char-
tâ mitterent. Cui Isidorus dat lucem: *Quædam nomina librorum*
apud gentiles certis modulis conficiebantur: breuiore formâ, Carmina
atque epistolæ; at verò Historia maiore modulo scribebantur. Et hinc
* Senecam explico: *Epistola non debet sinistram manū legentis implere.*
quod scilicet referendū ad angustias & minutâ libelli formam. •

CAPVT II.

Quid sit Epistola, & quæ eius partes.

DEFINIO autem Epistolam: SCRIPTVM ANIMI
NUNTIVM AD ABSENTES, AVT QVASI AB-
SENTES. Animi nuntium dixi: quia finis Epistolæ duplex;
aut affectui testando, aut rei significandæ. Illum, ingerit Ambro-
sius ad Sabinum: *Epistolarum usus est (inquit) ut disiumcti locorum*
intervallis, adfectum adhareamus: Hunc alterum, Cicero ad * Curio-
nem: *Hac causâ inuenta res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si*
quid esset quod eos scire, aut nostrâ aut ipsorum interesset. Et ante eum
* Turpilius: *Sola res est † quæ homines absentes, præsentem facit.*
Recte igitur dixi, *absentes.* sed addidi etiam *quasi absentes:* quod
interdū ea vsurpata ad præsentem. Ita Augustus * *sermones gravio-*
res cum Liuiâ suâ non nisi in scriptis & è libello habebat. Et idem Iu-
liam suam in Amphitheatro * *admonuit scripto.* Quin mos ille sub
Tiberio principe * *etiam præsentem scripto adire.* quem originem
sumpsisse à Iulio Cæsare ex Plutarcho colligas: qui *primus* (in-
quit)

* Lib. II.
* Apud
Hier. ep. II.
XLII.
† Velim
trāspōni, ut
fiat Tro-
chaicus:
homines
absentes
quæ præf.
* Sueton.
cap. XCIV.
* Macrob.
II. Satur.
* Tac. IV.
Annal.

INSTITVTIO EPISTOLICA.

5

quit) rationem repperit amicos per litteras conueniendi, cùm coràm a-
gendis nec occupationes nec magnitudo vr̄bis semper occasionem daret.
Atque id genus propriè Codicellos appellabant. Senecæ ea mens.
epist. LVI. *Video te mi Lucili cùm maximè, audio. adeò tecum sum, ut*
dubitem an incipiam non epistolas, sed codicillos tibi scribere. Hæc de-
finitio Epistolæ. ex quâ partes præcipuas eius duas facio: Mate-
riam & sermonem.

CAPVT III.

Materies definita, diuisa, & de præmissis Epistole.

MATERIEM dico REM QVÆ SVBIECTA SCRIP-
PTIONI. Ea duplex, Sollennis & Varians. Sollennis,
QVÆ IN OMNI EPISTOLA, EADEM AVT PAENE
EADEM, ET QVASI EX FORMVLA RECVRIT.
Qualia sunt, Præloquium, & Clausula. Præloquium intellego;
QVOD EX RITV PRAEMITTITVR: vt Nomina & Sa-
lus. In Nominibus olim receptum, vt in ipsâ fronte epistolæ bi-
na semper ponerent, Suum & Alienum: illo præposito, etiam ad
digniores. Cum causâ. quoniam prima legentis cogitatio & de-
siderium, est scire à quo missa. Etiam hoc seruatum, vt nomina
nuda, nec blandientia aut laudantia verba, sibi alterive tribue-
rent. excipio, si quis in imperio aut magistratu. Tum enim verbo
additum *P. Seruilus Rullus Trib. pl. x. vir (neo Pompeio procon-*
suli. At Epitetha nulla: nisi ad vnicè caros aut domesticos. quos
interdum *Humanissimos, Optimos, Suauissimos, Suas animas* appella-
bant, & receptissimo verbo *Suos*. Quod postremum interdum
etiam ad leuiter notos vsurpabant. vt apud Liuium: *Prætores Sy-* Lib. xxiv.
racusani Marcello Suo. Prisci interdum: sed labens ætas passim &
omnibus dedit. adeò vt Imperatorem ipsum *fac* quàm familia-
riter *Suum* salutet Plinius in magni operis præfatione. Ab hac
mente Martialis:

Lib. xiv.

Seu leuiter noto, seu caro missa sodalis,

Omnes ista solet charta vocare SVOS.

Et in Plinij Iunioris epistolis vix aliter legas: sicut & Pandecta-
rum aliquot locis. Olim ista: Ego hodie temperem ad vsum no-
stri æui, & alieno ingenio interdum seruiam potius, quàm meo.

A 3

Ad

Ad doctos, probos, simplices simplicia hæc seruem: ad magnates aliter; nec temerè nomen meum præposuerim, & appellandi formulâ potius scripserim, *Maxime Rex, Illustrissime Princeps, Amplissime Domine*, &c. Misera ostentatio scientiæ, quæ risum aut offensam debet; vtrique in epistolâ, quæ tum deinum rectè scripta, cum videtur illi cui scripta. At de Salute, clarum est olim eam post ipsa Nomina adiectam: haud dubiè ex colloquiorum more, quo in occurso statim salutamus. Græcis simile: quibus *χαίρειν* precari in usu fuit, aut *εὖ ἔχειν*: quæ Epicuri salutatio: aut *εὐπράττειν*: quod disputatiunculâ quâdam præfert Plato ad Dionysium. Horatius, Epist. III. non præter solitum Græcus, expressit ista:

*Celso gaudere & benè rem gerere Albinouano
Musa rogata refer. —*

Omittebant hæc interdum, & præsertim Reges, quasi per maiestatem. Plutarchus notat: *Alexandrum, victo Dario, abstulisse ab epistolis, τὸ χαίρειν, (illud Saluere,) exceptis quas Phocioni scribebat. quem vnũ, sicut Antipatrum, compellabat, post Salutem dictã.* Pertinere etiam ad Præloquium videatur vetus ordiendi formula, S. V. B. E. E. V. quæ in priuatis litteris frequens; in publicis perpetua, etiam posteriore æuo. Concipi solet & his notis: S. V. G. E. V. id est, *Si vales, gaudeo, ego valeo.* Quæ apud Oppium de bello Hispanien- si lectæ, frustrâ turbant & ad mutandum impellunt eruditos.

CAPVT IV.

Deijs quæ ad finem Epistolæ, itemquæ de Signo.

AD Clausulam venio: quam appello TERMINVM EPISTOLAE ET FINEM. In eâ hæc quinque sollennia ferè insunt: I. *Valedictio.* quæ inserta pariter ex sermonis ritu, quo abeuntes alter alteri benè precamur. Expressa antiquis simplici verbo Vale. Ouidius:

*Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
Atque meis dislent vt tua fata, Vale.*

Interdum *Haue, Salue*: nec indecòre cum adiectiunculâ *mi anime, mi suauissime.* Aut alio verbo ad argumentum apto: *Vale & veni, Vince & vale.* Interdum & voto concepta: *Deum precor vt te seruet, consilia tua fortunet, &c.* Quæ omnia cum iudicio imitanda aut iminu-

Vide Dio-
gen. Laërt.
in Plat.

In Phocio-
ne.

*. Trist.

INSTITVTIO EPISTOLICA.

7

immutanda pro re & personâ. **II. Loci adiectio.** quæ necessaria inter absentes : nisi si de eo planè constet. Itaque Ciceroni crebrò omiſſa : & in pari cauſâ omittenda nobis. **III. Temporis.** in quo dies ſemper; annos plurimùm; horas interdum notatas inuenies. **IV. Subſcriptio.** quæ priſcis ignota: niſi fortè in litteris ad Imperatores; quibus ſubſcriptum per ſpeciem honoris & obſequij; *De uotos ſe eſſe.* Nos tamen uſurpamus. nec damno apud grandes aut ignotos : apud familiares vacuum videatur, imò vile. **V. eſt Superſcriptio.** quæ nobis inter legitima, veteribus rarò fortasſe uſurpata. Dabant enim plerumque & mittebant per Pueros ſuos aut Tabellarios notos; nec aliud in exteriore epiſtolâ quàm Signum & Linum. Illud plerumque erat * Imago propria, aut alius cuius è maioribus, impreſſa ceræ ſiue cretæ. De cerâ notum eſt: de cretâ, ueniſſe in hunc uſum Cicero oſtendit **IV. in Verrem:** *Si gnium iſte animaduertit in cretulâ.* Et pro Flacco, *Aſiaticam cretam in hac re appellat.* Linum fuit, uinculum quo epiſtola obligata, & cui ſignum iſtum impoſitum impreſſumque. Plautus: *Cedo tu ceram ac linum: age, obliga, obſignacito.* Nec aperire epiſtolam fuit, niſi illo ſoluto. Inde apud Curtium: *At Parmenio uinculum epiſtolæ ſoluit.* Apud Ciceronem: *Incidere linum.* & paſſiuâ uulgataque phraſi, *Soluere epiſtolam.* Ferè autem ſignum cum eo fractum. ideoque iubebant ſemper ante apertionem Signa agnoſci, fidei cauſâ. In Plautinis: *Accipe, hem cognoſce ſignum.*

* Ex Dio-
ne LVII.
Suet. Tib.
XXXII.
Et priſcis
lapidd. D.
N. M. Q.
E. id eſt,
Demotus
Numini
Maieſta-
tis, eius.
* Sine aliâ
aliquâ ut
Augustus
Sphynge ſi-
gnare ſole-
bat; poſtea
imagine
Alexandri,
poſtremum
ſuâ.
Lib. VII.

Iterum:

Cape, ſignum noſce.

Cicero in Catil. *Oſtendi tabellas Lentulo, & quaſiui cognoſceretne ſignum? Annuit. Eſt uerò inquam imago aui tui clariffimi uiri.* Salluſtius: *Pelleſtis litteris, cum prius omnes ſigna ſua cognouiſſent.* Hoc curioſè ideo: quia ſigno corrupto facile & tutum negare à ſe ſcripſam. utique cum dictaſſent (ut ſæpè) & alienâ manu eſſet. Ita olim. nec tamen rigidè abnuo, quin aliquando ſuperſcriptum. Plutarchus in Dione, inter plures epiſtolas quæ adlata, *una d' l'eu,* inquit, *ἡ αὐτῆς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς παρὰ Πτολεμαίου:* *Vna erat exteriùs inſcripta, Patri ab Hipparino.* Quod pro eorū opinione ſit, qui uolunt ea quæ in capite ac fronte epiſtolarum veterum ſemper legimus, fuiſſe Tabellarij cauſâ, in earum dorſo. Sed quidquid hu-
ius ſit,

ius sit, nobis superscriptio vsurpanda: siue ob ignotos ignorantesque Tabellarios, siue magis ob receptissimum morem, cum quo frustra pugnemus. Quin & Titulis, eodem auctore, vti suadeam: sine ambitione tamen aut professâ nimis adulatione. Hæc Sollennis Materies epistolæ, in quam licet aduocem Epistolas totas, quas *Formales* * Suetonius appellat. Ex de vnâ aliquâ re, vnâ ac simili formâ, ad plures scribuntur: in negotijs publicis, inque aulis Principum etiam hodie vsitata. quas ipsas *Canonicas* (nisi fallor) * Cassiodorus appellat.

* In Domit. cap. xiii.

* Lib. ii. Var. Epist. xxiii.

CAPVT V.

De Materie variâ, eiusque sectione.

AT Variantem Materiem appello, *QVAE DIVERSA IN QVAQVE EPISTOLA EST: IPSA OCCASIO SCRIBENDI ET CAUSSA*. Ea multiplex: nec minùs latè patet quàm hæc vita. Quid enim rei diuinæ aut humanæ est, quod non sermone communicamus? ergo & Litteris, quæ alter sermo. Sed tamen diffusam coërcere his terminis posse videor: vt omnis ea sit triplex: *Seria, Docta, Familiaris*. *SERIAM* dico, *quæ ad publicam aut priuatam pertinet, sed vberiùs ea tractat, & cum curâ*. Id genus inter publica sunt: *Narrationes, Dissertationes, Deliberationes, de statu rerum, de militiâ, de pace, & his talibus*. Inter priuata; *Consolationes, Admonitiones, Petitiones, Obiurgationes, Excusationes, Suasiones, Laudationes, & vno verbo, quicquid paullò magis seriò scribimus, & vnâ in re velut figentes pedem*. Quod genus sæpè incurrit, & plerumque necessariò, interdum animi causâ, vsurpatur. *DOCTAM* dico, *quæ ea quæ ad scientiam aut sapientiam, continet, & res non epistolæ, epistolæ veste velat*. Talis triplex: aut enim *Philologica* est, & in amœnioribus studijs occupatur, vt olim Varronis Quæstiones Epistolice, Valgij Ruffi Quæsitæ per Epistolam. Aut *Philosophica*, & de Naturâ vel Moribus agit: vt Senecæ nostri epistolæ; sed & Platonis. Aut denique *Theologica*, quæ in sacris rebus dedita: vt sunt Augustini, Hieronymi, Cypriani, Basilij, Gregorij vtriusque. Denique *FAMILIAREM* dico, *quæ res tangit nostras aut circa nos, quæque in assiduâ vitâ*. Ea propria & creberrima Epistolæ materies; & si verum fateri volumus, germanæ

INSTITVTIO EPISTOLICA.

germanæ illius vna. Cui priora illa duo, *Seria*, inquam, & *Docta* sapè admixta: sed admixta; variumque ei semper nec simplex argumentum.

CAPVT VI.

De Inuentione pauca & Ordine.

SATIS de vniuersâ Materie dictum: de Inuentione & Ordine addendum aliquid est: sed breuiter. Nam ad Inuentionem vberibus præceptis quid opus? Cùm semper ea prompta; nec ad Epistolam scribendam veniatur nisi argumento concepto, & mente (vt ita dicam) tuente. Quod in *Familiaribus* verisque Epistolis perpetuum est: In *Serijs* aut *Doctis* paullò aliter. quibus quomodo aggerenda aut amplificanda Materies sit, nihil hîc ego: sed Rhetorum te libri docebunt. Nec in *Ordine* quidem admodum laboro: qui optimus in Epistolâ, neglectus aut nullus. Vt in colloquijs incuriosum quiddam & incompositum amamus: ita hîc. Adeò vt nec in Responsionibus ordine & distinctè ad capita semper respondeamus: sed vt visum, atq; vt hoc illud ve in mentem aut calamum venit. Omnino decora est hæc incuria: & magnus * Magister rectè monuit, *Epistolas debere interdum hal-* * Cicero ad Attic.
lucari. Itaque ille ipse hæsitat, reuocat, turbat, miscet: nec quicquam magis curasse videtur, quàm ne quid curæ præferret. Tamen in *Serijs*, non nego de Ordine paullò magis satagendum: sed ita, vt semper infra Oratoriam illam diligentiam consistas, & imitere eam, non æques. Præceptis cur te alliges? Vt Imperatori in acie certus aliquis ordo est, nec tamen vnus: sic tibi in omni materie; quam pro re, pro iudicio dispone.

CAPVT VII.

De Sermonem. quæ de eo dicenda; & primùm de Breuitate.

VENIO ad Sermonem: cuius causâ, fateor, Institutio hæc suscepta. Nam de Materie, totum mediocris cuiusdam prudentiæ est: & vix peccatur. at in Sermonem, Labor & Error est; nec corpus illud hodiè crebrò cultum vidimus (liberè effero) decenti hac veste. Sermonem appello, ELOCUTIONEM ET
B STILI

STILI MODVM EPISTOLAE APTVM. Is vt talis fiat, dupliciter eum considerabo: *Vniuersè & Distinctè*. Vniuersè, in toto Habitu & conformatione epistolæ: Distinctè, in partibus, id est *Phrasi & Verbis*. De Habitu igitur sermonis epistolici, præcipio vt quinque ista serues: *Breuitatem, Perspicuitatem, Simplicitatem, Venustatem, Decentiam*. Prima illa, prima mihi sermonis virtus est: adeoque epistolæ propria; vt, si longior, (cum Demetrio sentio) Libri iam nomen assumat, Epistolæ amittat. Cùm tam multa ea nuntiet, quâ debet multis? Addo, quòd vt in sermone aut fabulis, sic in epistolis odiosa garrulitas. Quam tamen, quod obserues, imperitissimus quisque affectat; & loquentes ferè plurimum, qui minimum eloquentes. Vt corpore tenues, veste se dilatant; sic qui ingenij aut sapientiæ inopes, diffundunt se verbis. At Breuitas mihi amata, & ijs qui sapiunt: si tamen cum Iudicio ea vsurpata & Modo. Peccari enim & hîc posse scio: & vt in sagittâ mittendâ, non minùs aberrat qui citra scopum, quàm qui ultra iaculatur; sic in scribendo, quisquis pauciora quàm pro re, aut plura dicit. Modum autem à materie specto. si *Seria* Epistola aut *Sapiens*; diffundi paullò magis velim, & rei per se graui addi verborum aliquod pondus. Si *Familiaris*, contrahi: nec res tenues ac multas onerari laciniâ sermonis. Scilicet vt vela pro magnitudine nauium: sic verba debent esse, pro rerum. Iudicium porrò sumo à personis; idque dupliciter: A *Qualitate*, à *capitu*. Ab illâ: vt si ad Ignotos aut Magnates scribitur; vberior & floridior paullò epistola sit. quia stricta illa breuitas apud hos tales, non abest à contemptu. Aliter, si ad amicos aut aequales. A *Capitu*: vt si ad leuiter doctum aut acutum; si ad iuuenem. extendam tunc profectò, nec tenebras ingenijs offundam per se parùm clavis. Atque id mihi in omni personâ valdè notâ: vt illi, inquam, te stolumque tuum attemperes. quoniam caput artis, scribere accommodare. Quâ fiet igitur Sermo brevis? obseruatione triplici: *Rerum, Compositionis, Verborum*. *Rerum*; vt superuacuum nihil admisceas, nil reperas; in primis non capita ad quæ respondes. *Compositionis*; vt structuram & periodum longiorem omnem fugias: membris vtare, & asyndetis sæpè. *Verborum*; vt lætior omnis phrasis, allegoria, imago abdicetur: parca & pura oratio sit, necessaria suppellectile verborum contenta.

Habes

INSTITVTIO EPISTOLICA.

II

Habes de Breuitate; quæ viris mihi dicta, non iuuentuti, sunt. adeò enim hanc ad eam non voco, vt etiam absterream: siue quia tutò adsumere vix potest, & Breuitatis imitatio facillimè ætatem hanc decipit: siue quia nec vtiliter potest, & iuuenili illo breuitatis studio (sæpè vidimus), aridus plerumque & exsuccus stilus euadit. nec facillè ad laudatam illam temperiem venitur, nisi inirio vbertas quædam & luxuries sit, quam ætas paulatim depascat.

CAPVT VIII.

De Perspicuitate; qui peccetur in eam, qui paretur.

VIRTUS altera, *Perspicuitas*; de industriâ à me Breuitati subtexta, quia periculum magnum huic ab illâ. Quàm ardua, quàm rara illa Breuitas, quæ non præteruolet aures aut defraudet? in quâ legentis sensus non opus sit intendi? Atqui semel hoc imbibe: summum in sermone vitium esse, non solùm non capi, sed etiam egrè capi. In quo peccant quidam Naturâ, qui ipsi obscuri & reconditi talia efferunt: plures, Studio; qui nihil doctum aut laudabile putant, nisi reconditum, & quod fugiat vulgares mentes. Stulti! quia malè ingeniosus ille, ad quem capiendum opus est ingenio: præsertim in Epistolâ, quæ arbitrum aut interpretem non quærit. Clarè ergo scribito, si potes, & breuiter. sed ita, vt hoc laudis esse scias; illud necessitatis. Clarus autem sermo erit, præcepto triplici: Si verba in eo propria; si vsitata; si collocata.

CAPVT IX.

De Simplicitate duplici; & ad hanc monita.

TERTIAM virtutem posui Simplicitatem: intellectu duplici. quia & in Stilo eam exigo, & in Mente. De Stilo: tutum, & veterum exemplo testatum est; simplicem eum esse bere, sine curâ, sine cultu; simillimum cottidiano sermoni. Itaque Demetrius, vt Dialogum, Epistolam scribi vult: & ipse Cicero, texti eam quotidianis verbis. Seneca appositè: *Qualis sermo esset, si vnâ sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis:*

tales volo esse epistolas meas. Quod feminas ornare dicitur, non ornari: hoc epistolam. quam sequi decor debet, non ab eâ aut in eâ affectari. At de Mente: ita intellego; vt simplex quiddam & ingenuum in totâ scriptione eluceat, & aperiat candorem quemdam liberæ mentis. Nullâ enim ex re magis natura cuiusque & certa indoles elucet (Demetrio verè scriptum) quàm ex epistolâ. Itaque optima ea tibi repræsentanda, & imprimis illi ad quem scribis amica. vt inquam lenium affectuum & benevolentia illud, vt sic dicam, saccharum, inspergatur; fiatque delectabilis, & ad legentis gustum. Quo in genere Cicero vnicus, & vnice imitandus. Præceptis enim alijs res non continetur. Cautiorem addo siue exceptionem: pro re interdum epistolam assurgere, & paullò studiosius scribi (vt in Serijs:) sed tamen ita, vt simplicitatem totam non exuat; & ornamenta interdum habeat, lenocinia numquam. Nam illæ quæ ad pompam & ostentationem ingenij scriptæ (quales Philostrati & Phalaridis, item Synesij & Plinij nonnullæ) nescio an tueri nomen veræ epistolæ possint apud iudices veros.

CAPVT X.

Iunctim de Venustate & Decentiâ.

RELIQUAE mihi duæ virtutes, *Venustas & Decentia*: et si vix reliquæ. Vtraque enim eiusmodi, vt admonere de eâ breuiter possim, non docere. Illa ab Ingenio tota est; hæc à Iudicio: quorum vtrumque spernit ligari præceptorum his vinculis. *Venustatem* appello; cum sermo totus alacer, viuus, erectus est, & allicientem quamdam gratiam Veneremque præfert. Quod natura ferè dat: nonnihil tamen & duplex hæc monitio. Primum, vt Adagia Allusionesque ad dicta aut facta vetera, versiculos aut argutas sententias vtriusque linguæ interdum immisceas. Secundum, vt iocis salibusque opportunè condias; quos animam & vitam epistolæ esse non fugiam dicere.

At *Decentiam* intellego, id quod Græci τὸ πένον: quæ tum in epistolâ, cum omnia aptè & conuenienter scripta. Quod fiet aspectu duplici: *Personæ & Rei*. *Personæ* dupliciter; si tuam respicis, & eius ad quem scribis: *Rei* autem, simpliciter; vt omnia pro argumentis

INSTITVTIO EPISTOLICA.

13

argumento; & sententiarum phrasiumque vestis apta sit corpori rerum. Magna hæc, sed occulta virtus: nec immerito * Cicero * In Orat. ad Brutū.
monuit, *ut in vitâ sic in oratione, nihil difficilius esse, quàm quid deceat, videre.* Nec verba hîc perdam: quia scio Iudicij totam hanc rem esse: quod à Deo & à naturâ pete, non ab Arte.

CAPVT XI.

Ad Sermonem distinctè transitum. eum parari Imitatione: ad hanc tria præcepta. & primum de ijs qui, & quando, legendi.

DIXI vniuersè de Sermone: magis distinctè ad partes eius transeo, *Phrasum & Verba.* Illam appello, VOCES DVAS AVT PLVRES IN SENTENTIA IVNCTAS: Hæc, VOCES IPSAS SINGVLAS. In illis *Elegantia & Nitor* requiritur: in his *Latinitas & Proprietas.* Ea omnia hodie, vel ex *Auditu* haurienda sunt, vel ex *Lectiōe.* Ex illo leuiter; quia nec ad hærent audita animis, æquè ac lecta: nec est ferè vt optima audiantur. quia & rarus Latinus sermo, & pauci eâ curâ loquuntur quâ scribunt. Itaque doctissimi ac disertissimi, sæpè in sermone alij; nec temerè exemplum vidimus aut videbimus eloquentiæ, quam formauit *Auditio* sola. *Lectio* igitur magis tuta, magis utilis. sic tamen, vt *Imitatio* ei adiuncta sit: sine quâ *Imitatio* hæc, imò vana. *Imitationem* dico, SERMONIS NORMAM AD SERMONEM VETEREM, APTAM CONFORMATIONEM, ET STILO EXPRESSAM. A quâ (vno verbo dicam) spes omnis crescendi huic segeti *Phrasum & Verborum.* Nam Ars alia, quicquid conentur, non magis distertos fecerit, quàm vates somnium in Parnasso. De illâ igitur cum curâ & ad vsum dicam: & quidè hæc tria, *Quos & Quando legas: Quid & à quibus feligas: Quid exprimas & quid vites.* In primo: vtinam ea copia scriptorum hodie, vt iure ambigua haberi hæc lis possit! Pauci relicti veteres: quis controuertet quin ij legendi omnes sint? nisi fortè nuper aliquot Itali, qui in arctum reductam eloquentiam concluserunt finibus tantum *Tullianæ* lectionis. O vani & fastidiosi! non solum præter mentem magistrorum veterum, sed præter rationem præterque vsum. Quos nunc non refello; & adhæsisse olim me scio paullò iuuenilius, B 3 donec

donec repressit & reuocauit maturioris iudicij frænum. Tu mecum, omnes legendos imitandosque tibi certò statue: non simul tamen aut omni æuo. Discrimen aliquod temporum est, quod utiliter enorabo. Est *Puerilis* quædam & prima Imitatio, est *Crescens*, est *Adulta*: In illâ primâ, Itatorum hæresis mihi placeat: & aliquamdiu Cicero non præcipuus solùm legatur, sed solus. Cui fini? ut corpus scilicet illud & contextus orationis primùm seriò formetur vno quodam habitu, & equabili sermonis filo. Nescio an idem censerem, si Caluus, Cælius, Brutus, Cæsar, & alij è classe Oratorum extarent. Sed, ut hodie res est, quis præter Tullium periodos, membra, numeros, & continuatam illam orationis seriem nobis suggesserit? A quâ, me quidem iudice, necessariò initium faciendum iuuentuti. Ut pictor cum tabulam accepit, primùm hominem totum delineat; colores mox aptos quærit, & addit cuique parti: sic meus Imitator, corpus eloquentiæ suæ formet, pigmenta deinde variè conquirit. Nisi facit, (crede inuentus, aut serò credes:) hiulca semper, incomposita, & è varijs varia quædam stili forma gignetur, nec satis sibi constans. quotidie video; & peccati causam non ignoro. Cicero igitur primus primas teneat: & teneat solus. Sed quamdiu? pro ingenijs tempus definiam: in molliore aliquo, annum; in duriore, alterum etiam annum. Et addo non inutiliter, sub hanc ipsam curam, Manutij epistolas, Sadoleti, Bembi, Bunnelli, atque in primis Longolij nostri, legi posse. non quia ipsi (liberè dicam) valdè probi; sed quia puerili quodam affectu Ciceronis illam orbitam anxio pede presserunt, ideoque per eorum vestigia tutior & facilius tibi cursus. At in *Crescentem & Iuuenilem* Imitationem alios admitto: sed successu tamen; nec ut saltu pergas, sed per quosdam velut gradus. Itaque meo consilio, eos hîc primùm adeas qui à Cicerone minimùm abeunt, & qui copiâ, suauitate, fluxu dictionis, referant beatam illam facilemque naturam. Qualis Fabius in primis, & nonnihil Q. Curtius, Velleius, Liuius, Cæsar: similiores futuri, nisi retinuisset & stitisset alia species argumenti. Hos igitur tunc lege, sed leuiter: at cum omni studio Plautum & Terentium; qui semel corpore illo Sermonis & tamquam ædificij formâ constitutâ, utilissimè ad poliendas omnes partes. Verborum proprie-

tas

tas à quibus petatur melius? à quibus Phrasium ille nitor Atticus? Iam venus, & lepor & comitas à quibus vberius hauriatur, quàm à meo comico? Plautum enim hîc solum intellego; & præpono (neq̃ impono: quia ex animo ita sentio) omnibus, qui in Latio aut Græciâ imbuerunt chartaceum hoc æquor. Hi ad Epistolam (de Orationibus enim aliter censeo) & familiarem scriptio-
tionē in primis apti: quia reuerà epistola quid aliud, quàm cot-
tidiana dissertatio? vt non errârît Artemo apud Demetrium,
qui censet eodem modo Dialogum & Epistolam scribi. Et Plinius ab eâdem causâ, epistolas matronæ cuiusdam dilaudans,
cum Plauto & Terentio metro solutis eas componit. Quin ip-
sum Plinium, in secundâ hac classe iure colloco, tersum, acutum,
nitidum: sed non sine delicijs molliculum interdum, & parum
virum. Cui comitem nouum do, sed maiorem nouis, Etruscum
illum Angelum, qui (nisi quòd affectatæ interdum & quæsitæ
in eo argutiæ) cum illis ipsis prisceis pari passu decurrere posse vi-
deatur Epistolarum hunc campum.

Hoc velut tirocinij biennium sit: quo manus hæc stili coër-
cenda non nihil intra puram togam. cui iam deinceps, in *Adul-*
tâ Imitatione, liberè permittam exferat se & vagetur per scripto-
rum omne genus. Legat, videat, & flores ex omni prato carpat ad
Eloquentiæ hanc corollam. Sed in primis suadeam Sallustium,
Senecam, Tacitum, & id genus breuium subtiliumque scrip-
torum iam legi, quorum acutâ quasi falce luxuries illa paullisper
recidatur; fiatque oratio stricta, fortis, & verè virilis.

Finij de parte primâ: nisi quod leuiter addo, perutile futurum
eundem illum Ciceronem legi cottidie & relegi; vespertinis
præsertim horis, & si oportunitas feret, sub ipsum somni tem-
pus. Mens tunc nescio quomodo melius arripit, retinet, & con-
ponit per quietem. Tenta, reperies in leui monito non leue
momentum.

De Excerptis; quo ordine ea instituenda, & à quibus singula carpenda.

QUID *felicias & Aquibus*, partem feci alteram. de quâ etsi exemplis dicere facilius possem, quàm scriptis; tamen breuiter hæc habe. Lectionem ipsam non sufficere, ne repetitam quidem, imò nec in felicissimâ memoriâ: sed opus esse *Excerptis* quibusdam & *Notis* rerum verborumque singularium, quas imitemur: quæ excerpta Memorialibus libellis, tamquam ætario, contineri velim, vnde sermonis illæ opes per tempus & ad vsum promantur. Fieri autem libellos triplices: vnum, quem *Formularum* dixerim; alterum, quem *Ornamentorum*; tertium, quem *Diſtionis*. Duo illi ad sermonem vniuersum magis pertineant, tertius ad distinctum. In primo, Formulæ mihi duplices: Ad *contextum* istæ: *Ordiendi, Narrandi, Continuandi, Transcurrendi, Abrumpendi, Claudendi*: Ad *Materiem*, istæ: *Rogandi, Gratiâ agendi, Operam offerendi, Laudandi, Vituperandi, Aſſeuerandi*: & quicquid istarum rerum communium est, quæ in epistolam creberrimè incurrunt. Secundus, *Ornamentorum* liber est. in quo distinctè & per capita collocauerim hæc: *Similitudines, Allegorias, Imagines, Acutiora dicta, Sententias*, & siqua eiusmodi illustria lumina sermonis. Tertius, *Diſtionis*. quam diuido in duas partes, *Phrasum & Verborum*. Phrases quidem enotari velim, quæcumque insigniores aut nitidiores occurrent: Verba, quæcumque rara, noua, aut nouo sensu siue flexu vsurpata. In Phrasibus dispositionem non video; nisi quòd seorsim eas poni velim, pro discrimine scriptorum: Tullij solas, Plauti & Terentij solas, Historicorum solas: quod quisque pro iudicio suo aut industriâ facito. In verbis ordinem solum seruem Alphabeti. Hæc sunt quæ selegi velim. Sed à quibus? non enim promiscuè ab omnibus: sed ad iudicium paucis tibi sic præibo. *Formularum* liber à Cicerone maximè compleatur; addo Plinium, Politianum, aut si quid aliunde transferre aut haurire poteris opportunè. *Ornamentorum*, à Cicerone, Fabio, Plinio, Historicis, Senecâ, etiam à Græcis, & in primis Plutarcho. *Phrasum* exempla à Cicerone maximè, & Comicis petantur: nonnihil ab Historicis,

INSTITVTIO EPISTOLICA.

17

storicis, atque etiam ab alijs quos non attigi, Varrone, Agellio, Suetonio, Iurisconsultis, imò & interdum Appuleio.

Verborum, vno verbo, ab omnibus: nec inutiliter etiam à Grammaticis & Glossarijs antiquis.

CAPVT XIII.

De Expressione & formatione Stili, per tria genera Imitationum.

TERTIVM illud vtilissimum sequitur, Quid exprimas, & quid vites. Frustrà enim priora illa duo, si non istud: nec lectio aut selectio adiuuerint, sine probà expressione. Ea vt talis sit, per triplicem Imitationem distinctè te ducam, & quid sequare in vnaquaque dicam, & quid vites. In *Puerili*, duo hæc tibi propone. Primò, vt formulas inprimis & communia illa contextus totius imitere: secundò, vt ductum, numeros, lineamenta & faciem Tullianæ orationis. Et imitere, non industriè solùm, sed pænè adfectatè & cupidè: sic inquam, vt color quæsitus & fucus appareat, imò & furtum. Vt pueros nihil pudet, cum scribere discunt, per singulos litterarum apices alienâ manu duci: non item hîc te. Clausulas, membra, & periodi cuiuspiam partem cum veniâ sæpè inferes, & Centonem è Tullij purpurâ contextes, paullò post daturus tuam. Exercitij genus quod olim in Germaniâ huic rei proposui, dicere operæpretium habeo, etsi non dictare. Fuit tale. Hæc sequere: quid fugies? nihil, nisi ea quæ Grammatici vitant. At in *Crescente*, crescat mihi paullisper iudiciũ, & seruari præcipiam hæc tria. Primùm, vt in furtis iam verecundior sis; non enim vltà decet. Secundùm, vt in For-nulis exprimendis remissior; nō enim vltà opus. Sicut digiti in itharâ egrè & cum intentione initio ponuntur, ijdem postea ad hordas & numeros sponte veniunt: sic mens istis paullum as-tesfacta. Tertiùm, vt Phrases & Verba meliora vndique assu-ias; & formes, vt sic dicam, cutem illam orationis tuæ exter-am. Atque hæc sanè præcipua hîc cura. quid vitandum? vi-um agnatum Verborum delectui, nimia asperitas aut antiqui-s. Quod in Comiciis imitandis præcipuè mihi caue, & ne quid t sordidum ab ijs dictio tua trahat, aut obsoletum. Nam vt periti pictores in facie exprimendâ, rugam, næuum, verrucam
C
facilè

facile imitantur, indolem negligunt, & ipsum vultum : sic sæpè adolescentes rara aut exstantia verba excerpunt, ingenium omitunt & genium dictionis. Quæ autem verba sordida, quæ iacent, repunt, è fæce vulgi & è triuijs sumpta, nec nisi iudicio discernenda. Quæ obsoleta, notæ duplicis: Naturâ & Opinione. Illa dixerim, quæ reuerà talia sunt: hæc, quæ sensu dumtaxat vulgi. Nam hodie ita inualuit, vt quicquid ignotum, nec tritum auribus imperitorum, obsoletum censeatur; quamquam ab optimis auctoribus petitur, & ab optimo illo æuo. Priora igitur aut planè vitabis, aut non nisi cum excusatione & interfatiunculâ vtêris: ista etiam appetes, & intexes sermoni tuo tamquam gēmas. De quo toto genere, opportuniùs monebo & instruam per exempla. Superest Imitatio vltima, siue *Virilis*: in quâ hoc præcipio, non tam exteriorem illum ornatum spectari debere, quam virtutes & cultum internum: id est, Figuras, Imagines, Acumina, & ea quæ appellauì Ornamenta. In quo vna cautio, vt cum oratio perfici iam incipiat & summa illi manus imponi, κακογλία vitetur & Affectatio: infelix sanè vitium, & quod obrepit specie virtutis. Ea est, nimium cultus studium, & sine modo. Quod per te ægrè videas aut vites: felix cui doctor hîc aliquis aut monitor amicus.

Hæc dictanda mihi nunc super Epistolis censui: cum fructu nonnullo eorum, spero, qui audierunt; vereor vt exiguo, qui tantum legent.

ΕΚ ΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΧ ΔΕ ΜΕΤΡΙΙ¹⁹

ΦΑΛΗΡΕΩΣ

PHALEREI

περὶ

DE

ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ELOCUTIONE.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Ἰππολικὸς
 χαρακτηρὴν δίδεται ἰσχυρότης,
 καὶ περὶ αὐτῆς λέξομεν. Ἀρ-
 τέμων μὲν γὰρ, ὁ τὰς Ἀριστο-
 τέλους ἀναγράψας ἐπιστολάς,
 φησὶν, ὅτι δεῖ ἐν τῷ αὐτῷ ἰσχυρῶ
 διαλογῶν τε γράφειν ἔκ ἐπιστο-
 λῆς· εἶναι γὰρ τὴν Ἰππολικῶν,
 οἷον τὸ ἑτέρου μέρος ἔκ διαλό-
 γου. ἔλεγε μὲν πρὸς αὐτὸν
 ἅπαν. δεῖ γὰρ ὑποκατεσκευά-
 σθαι πῶς μᾶλλον ἔκ διαλόγου
 τὴν Ἰππολικῶν. ὁ μὲν γὰρ, μι-
 μέται αὐτὸν σχεδὸν ὅλον· ἡ
 δὲ, γράφεται καὶ ὁ ἄλλος πέμ-
 πεται τρέπον πινά. τίς γοῦν
 ἕτως αὐτὸν διαλεχθῆναι πρὸς φί-
 λον, ὥσπερ ὁ Ἀριστοτέλης
 πρὸς Ἀντίπατρον, ὑπὲρ ἔ-
 φυγάδων γράφων ἔκ γένου-
 τος, φησὶν. Εἰ δὲ πρὸς ἀπά-
 στας οἴχεται τὰς φυγάς ἕως,
 ὥστε μὴ κατάγειν, δῆλον ὡς
 τοῖς γε εἰς ἄλλου κατελθεῖν
 βουλομένοις, αὐτοὺς φθόνος.

QUONIAM verò & Epi-
 stolicus character Exilitate
 indiget, etiā de ipso dicemus.
 Artemo igitur, is qui Aristo-
 telis epistolas collegit & eunul-
 gavit, ait eodē modo oportere
 Dialogum & Epistolas scribi.
 Esse enim epistolam quasi alterā
 Dialogi partem. Et aliquid quidem
 dicit, non tamen omnia. Oportet enim
 epistolam paullo magis adornari
 & quasi exstrui, quā Dialogū.
 Iste enim imitatur negligenter
 & ex tempore dicentem: illa autē
 scribitur, & aliquo modo mittitur
 quasi donum. Quis igitur ita ser-
 mocinetur cum amico, sicut
 Aristoteles ad Antipatrum, super
 sene quodā exsule, scribēs ait?
 Si verò ad omnia exilia iste ita abiit,
 ut * nō redcat: manifestum est,
 quòd nemo invidet ire ad inferos vo-

* non re-ducatur.

ὁ γὰρ οὕτως διαλεγόμενοι, Ἐπιδεικνυμένοι ἔοικε μάλλον, οὐ λαλῶντες. Ἐ λύσεις συχταί, ὁποῖαι οὐ πρέπουσιν Ἐπιστολαῖς· ἀσαφές γὰρ ἐν γραφῇ ἢ λύσις. καὶ τὸ μιμητικόν, οὐ γραφῆς οὕτως οἰκεῖον, ὡς ἀγῶν· οἷον ὡς ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ, Τίς μὲν ὁ Σώκρατες, ὃς χθρὲς ἐν λυκαίῳ διελέγου; ἢ πολὺς ὑμᾶς ὅχλος ὥρεισθήκει. καὶ μικρὸν προσελθὼν Ἐπιφέρει, Ἀλλά μοι ἔτι πῶς φαίνεται εἶναι, ὃ διελέγου. τίς μὲν; ἢ γὰρ Ἰωνίᾳ πᾶσα ἐρμηνεία καὶ μίμησις ὑποκειτῇ πρέπει μάλλον, οὐ γραφομένης Ἐπιστολαῖς. πλείστον δὲ ἐχέτω τὸ ἡθικόν ἢ Ἐπισολή, ὥσπερ καὶ ὁ διάλογος· χερδὸν γὰρ εἰκόνα ἕκαστος τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς γράφει τὴν Ἐπισολήν. καὶ ἐστὶ μὲν καὶ ἕξ ἄλλου λόγου παντὸς ἰδεῖν τὸ ἥθη καὶ γράφοντες. ἕξ οὐδενὸς δὲ οὕτως, ὡς Ἐπισολῆς. τὸ δὲ μέγιστον συνεσάλβω τῆς Ἐπισολῆς, ὥσπερ καὶ ἡ λέξις. αἰδὲ ἄγαμα μακροί, καὶ προσέπικατὰ τὴν ἐρμηνείαν ὀγ-

lentibus. Nā qui ita differit, demonstranti magis quam sermocinanti similis apparet. Et solutiones crebrae in sermone, quales non decent epistolas: quia obscurū quiddā in scriptione solutio. Et illud Imitatoriū, non tā scriptionis proprium, quā cōtentionis. Sicut in Euthydemo: Quis ille erat ὁ Socrates, cum quo herē in Lyceo differebas? certē frequens turba vos circūstibat. Et paulū progressus, infert: At mihi hospes quispiā esse videbatur qui cū loquebare. quis erat? Hae enim talis elocutio ἔστι μιμητικὴ, histrionem magis decet, nō epistolas scribentem. Plurimum autem Morale epistola habeat, sicut ἔστι Dialogus. Ferē enim animi sui simulacrum quisq; ἔστι imaginē, epistolam scribit. Et est quidem ex aliā omni oratione videre ac noscere mores scriptoris: ex nullā tamen aequē atq; ex epistolā. Magnitudo autē epistola modica ἔστι contracta est, sicut ἔστι dictio. Valdē autem longa, ἔστι elocutione

κωδέστεροι, οὐ μὰ τὴν ἀλή-
θειαν Ἐπιστολαὶ γένοιντο αἱ,
ἀλλὰ συγγράμματα, τὰ
χαίρειν ἔχοντα πρὸς συγγράμ-
μενον. καθάπερ τὰ Πλά-
τωνος πολλά, καὶ Θεκυ-
δίδου, καὶ τῇ σιωτᾷ ξει μὲν
τι λευκῶ μαλλον. γελοῖον
γὰρ περὶ οὐδέν, ὥσπερ οὐκ
Ἐπιστολῶν, ἀλλὰ δίκην γρά-
φοντα, καὶ οὐδὲ γελοῖον μό-
νον, ἀλλ' οὐδὲ φιλικόν. τὸ γὰρ
δὴ κατὰ τὴν παρρησίαν, τὰ
συκα, συκα λεγόμενον, Ἐπι-
στολαὶ ταῦτα ἔπειθοιεν. εἰδέ-
ναι δὲ χρὴ ὅτι οὐχ ἐρημνεία
μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς συγ-
γρᾶμματα Ἐπιστολικά ἐστι. Α-
ριστοτέλης γοῶν, ὅς μάλιστα
Ἐπιτεθυγμένα δοκεῖ τὸ τύπε
Ἐπιστολικόν, τοῦτο δὲ οὐ γρά-
φω σοί, φησὶν. οὐ γὰρ τὸ Ἐπι-
στολικόν. εἰ γὰρ τις ἐν Ἐπιστο-
λῇ σοφίσματα γράφει καὶ φυ-
σιολογίας, γράφει μὲν, οὐ
μὲν Ἐπιστολῶν γράφει. Φι-
λοφρόνησις γὰρ τις βούλεται
εἶναι ἢ Ἐπιστολὴν σιωτῶντα ἢ
περὶ ἀπλοῦς πραγμάτων ἔκ-
θεσις, καὶ ἐν ὁνόμασι ἀπλοῖς.
καὶ μὲν τὸ αὐτῆς αἰ τε

*tione magis inflata, non, per
Fidem, epistola sunt, sed Li-
bri aut scripta Saluere illud
habentia. sicut Platonis plu-
rima sunt, & Thucydidis.
Et constructione quidem e-
pistola soluta esse debet ma-
gis. Ridiculum enim per pe-
riodos ire, tamquam non epi-
stolam sed iudicialem caus-
sam scribentem: imò non ridi-
culum tantum, sed nec familia-
re aut amicū. Illud enim quod
proverbia fertur, Ficus, ficus,
epistola oportet accommodare.
Sciendum autem, quod nō so-
lum Elocutio quadam, sed &
Res sunt Epistolis propria.
Aristoteles igitur, qui formā
maximè epistola cōcepisse &
affecutus videtur, ait: Hoc ti-
bi nō scribo: nō enim esset e-
pistolici. Siquis enim in epi-
stolā Sophismata aut cavillos
scribat, aut Naturales disser-
tiones, scribit quidē, non tamē
epistolā. Come enim quiddam
vult esse Epistola; breue, & de
re simplici expositio, etiā ver-
bis simplicibus. Pulchritudo
enim eius & decor, amica be-
nigni-*

φιλικαὶ φιλοφρονήσεις, καὶ
 πυκναὶ παροιμίαι ἐνοῦσαι.
 καὶ τούτο γὰρ μόνον ἐνέσω αὐ-
 τῇ σοφόν, διότι δημοτικόν τι
 ἐστὶν ἡ παροιμία καὶ κοινόν.
 ὁ δὲ γνωμολογῶν, καὶ περὶ
 τρεπόμενος, εἰδὶ Ἐπιστολῆς ἐπι-
 λαβὴν ποιῶν, ἀλλὰ μετὰ
 τῆς. Αἰσιοτέλης μὲν τοι καὶ
 ἀποδείξεισσί που χεῖρται Ἐπι-
 στολικαῖς. οἷον διδάξαι βου-
 λόμεν, ὅτι ὁμοίως χεῖρ
 διεργετῶν τὰς μεγάλας πό-
 λεις καὶ τὰς μικράς, φη-
 σὶν, Οἱ γὰρ θεοὶ ἐν ἀμφο-
 τέροις ἴσοι ὥς ἐπεὶ αἱ Χά-
 ριτες θεαὶ, ἴσαι ἀποκείσονται
 σοὶ παρ' ἀμφοτέροις. καὶ
 γὰρ τὸ ἀποδεικνύμενον αὐτὸ ἐ-
 πιστολικόν, ἢ ἡ ἀποδείξις αὐ-
 τῇ. ἐπεὶ δὲ καὶ πόλεις πο-
 τε καὶ βασιλεῦσι γράφομεν,
 ἕως οὗ τοιαῦται αἱ Ἐπιστο-
 लाὶ, μικρὸν ἔξηρμῆσαι πως
 σοχαστέον γὰρ καὶ τὸ περὶ
 ὧν, ὃ γράφεται. ἔξηρ-
 μῆμεσί τοι, ἢ ἐχ' ὥς συγ-
 γραμματα εἶναι αὐτ' Ἐπιστο-
 λῆς, ὥσπερ αἱ Αἰσιοτέλους
 πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς
 τοὺς Δίωτος οἰκίους ἢ Πλά-

nignitas, & crebra Prouer-
 bia inserta. Atque hoc unum
 sapiens insit epistola; quo-
 niam popolare quiddam est
 Paræmia, & vulgo notum.
 Qui verò sententias loquitur,
 aut seriò cohortatur, non per
 epistolam iam loquenti simi-
 lis est, sed per artem. Ari-
 stoteles sanè & demonstra-
 tionibus utitur interdum epi-
 stolicis. sicut cum docere vel-
 let, pariter magnis & par-
 uis ciuitatibus benefaciendum
 esse, ait: Dij enim in vtrif-
 que æquales sunt. itaque
 & Gratia, quoniam deæ, æ-
 quales tibi residebunt apud
 vtraque. Nam & quod de-
 monstratur Epistolicum est:
 & demonstratio ipsa. Quo-
 niam autem & ciuitatibus
 interdum & regibus scribi-
 mus, sunt eiusmodi epistola
 paullo magis eleuata. (mens
 enim dirigenda & in perso-
 nam, cui scribitur.) eleua-
 ta tamen, sed non uti Liber
 aut commentatio fiat pro e-
 pistolâ. sicut illa Aristotelis
 ad Alexandrum, & Platonis
 ad

DE EPISTOLIS.

των Θ. Καθόλου δὲ μεμί- ²³
 χθω ἢ Ἀριστολῆς ἢ Πωτέρμη-
 νου ἐκ δυοῖν χαρακτήρων
 τῶν, ὅτε χαρίεντος ὃ ἱχ-
 νῆ. Καὶ περὶ Ἀριστολῆς μὲν
 ὅσαυτα, καὶ ἅμα περὶ ὃ χα-
 ρακτῆρος ὃ ἱχνῆ.

*ad Dionis familiares. Uni-
 versè autem miscetor episto-
 la, quod ad Elocutionem, è
 duobus characteribus istis,
 Urbano & Exili. Et de Epi-
 stolâ quidem hætenus, &
 simul de characterè exili.*

F I N I S.

